



Program zwalczania przestępstw na tle nienawiści dla funkcjonariuszy organów ochrony porządku publicznego

Funkcjonariusze organów ochrony porządku publicznego, aby podjąć skuteczną walkę z jakimkolwiek przestępstwem, muszą najpierw być świadomi jego istnienia i powinni zostać wyposażeni we właściwe środki umożliwiające im skuteczną reakcję. Przestępstwa na tle nienawiści są pierwszorzędnym przykładem zagadnień ochrony porządku publicznego, którym często towarzyszy brak, zarówno ich świadomości, jak i środków do interwencji.

W celu wypełnienia tej luki, Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (ODIHR) we współpracy z policyjnymi ekspertami z sześciu krajów należących do OBWE stworzyło program szkoleniowy dla stróżów prawa, którego tematem jest zwalczanie przestępstw na tle nienawiści.

Dla potrzeb tego programu ODIHR, przy współpracy ze specjalistami w dziedzinie ochrony porządku publicznego, opracowało roboczą definicję przestępstwa na tle nienawiści. Definicja ta skupia uwagę na istniejących pomiędzy poszczególnymi krajami różnicach dotyczących prawodawstwa, dostępnych środków, podejścia oraz potrzeb. Dzięki temu każdy kraj może wprowadzić do niej niezbędne poprawki i uzupełnienia. W związku z powyższym, przestępstwo na tle nienawiści można zdefiniować jako:

(A) Każde przestępstwo natury kryminalnej, włączając w to przestępstwa wymierzone w ludzi i ich mienie, w wyniku którego ofiara, lokal, lub inny cel przestępstwa są dobrane ze względu na ich faktyczne bądź domniemane powiązanie, związek, przynależność,

członkostwo lub udzielanie wsparcia grupie zdefiniowanej w punkcie B.

(B) Grupa może być wyróżniana na podstawie cech charakterystycznych wspólnych dla jej członków, takich jak faktyczna lub domniemana rasa, narodowość lub pochodzenie etniczne, język, kolor skóry, religia, płeć, wiek, niepełnosprawność fizyczna lub psychiczna, orientacja seksualna lub inne podobne cechy.

GLÓWNY PRZEDMIOT PROGRAMU

Program ten, początkowo stworzony, opracowany i prowadzony przez funkcjonariuszy policji dla funkcjonariuszy policji, uległ rozwinięciu i obecnie obejmuje też szkolenia dla prokuratorów i sędziów śledczych.

Program składa się z czterech głównych elementów:

1. Szkolenie funkcjonariuszy policji w dziedzinie wszelkich aspektów przestępstw na tle nienawiści: interwencji, dochodzenia, pozyskiwania informacji wywiadowczych, udostępniania informacji i współpracy z prokuraturą;
2. Opracowywanie strategii mających na celu zwalczanie przestępstw na tle nienawiści w oparciu o czynne przywództwo policji i inicjatywy społeczne;
3. Opracowywanie skutecznej procedury pozyskiwania i rozpowszechniania danych dotyczących przestępstw na tle nienawiści; oraz
4. Szkolenie prokuratorów w dziedzinie wykorzystywania pozyskanego materiału w celu ustalenia, czy doszło do przestępstwa.

PROGRAM SZKOLENIA

W oparciu o szeroko zakrojone badania programów szkoleniowych, dobre praktyki zawodowe oraz konsultacje z licznymi funkcjonariuszami ochrony porządku publicznego i organizacjami pozarządowymi w krajach członkowskich OBWE, stworzono program szkolenia łączący w sobie najnowsze i najskuteczniejsze techniki i procedury dotyczące przestępstw na tle nienawiści.

SZKOLENIA DOSTOSOWANE DO POTRZEB

ODIHR i jego zespół wdrożeniowy współpracują ściśle ze wszystkimi krajami, w których prowadzą szkolenia nad opracowaniem programu w taki sposób, by pasował on do unikalnego kontekstu, warunków i potrzeb danego kraju oraz by był wprowadzany *przy udziale* stróżów prawa dla dobra policji, prokuratury i społeczeństwa.

Dostosowanie do potrzeb obejmuje:

- Przegląd prawodawstwa i prowadzonej polityki;
- Identyfikacja społeczności dotkniętych nienawiścią;
- Opracowanie studiów przypadku odpowiadających sytuacji w danym kraju;
- Integracja polityki, procedur i metod działania policji państwowej;
- Zharmonizowanie programu szkoleniowego z istniejącymi państwowymi inicjatywami szkoleniowymi w danym kraju; oraz
- Przygotowanie instruktorów z państwowych organów ochrony porządku publicznego i organizacji pozarządowych.

PRZYGOTOWANIE

Etap przygotowania obejmuje szeroką ocenę potrzeb w danym kraju, we współpracy z policją, prokuraturą, sędziami oraz organizacjami pozarządowymi. Uczestnikami tego etapu są wyżsi rangą funkcjonariusze policji i prokuratorzy, a także przedstawiciele sądownictwa, organizacje pozarządowe i inne organizacje społeczne udzielające pomocy ofiarom. Celem oceny potrzeb jest dogłębne poznanie doświadczeń przedstawicieli policji, sądownictwa i organizacji pozarządowych związanych z konkretnymi przypadkami przestępstw na tle nienawiści, z którymi mieli oni do czynienia, a także ustalenie potencjału, przeszkód, potrzeb i możliwości, które zadecydują o sukcesie programu.

WDROŻENIE

Podczas etapu wdrożenia wykwalifikowany oficer szkoleniowy policji oraz doświadczony prokurator wyznaczeni są przez stronę państwową do udziału w intensywnych, trzydniowych warsztatach, których celem jest przygotowanie przyszłych instruktorów. Instruktorzy ci będą realizować dostosowany do potrzeb danego kraju program szkoleniowy przeznaczony dla stróżów prawa i pracowników prokuratury, prowadzony w ich kraju. Szkolenie trwa od trzech do czterech dni.

ZAKRES SZKOLENIA

Poniżej opisano ogólne składniki zakresu szkolenia opracowanego na potrzeby tego programu.

Definicje

Definicje poniższych terminów wsparte są ćwiczeniami, analizami studiów przypadku i dyskusjami, których celem jest uświadomienie uczestnikom szkolenia znaczenia tych pojęć w systemie ochrony porządku publicznego.:

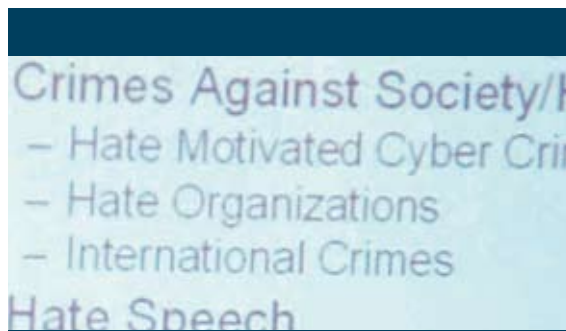
- przestępstwa na tle nienawiści;
- incydenty na tle nienawiści;
- rasizm i dyskryminacja rasowa;
- antysemityzm;
- nietolerancja wśród muzułmanów;
- ksenofobia i inne formy nietolerancji.

Historia i istota przestępstw na tle nienawiści

Krótkiemu zarysowi historycznemu przestępstw na tle nienawiści towarzyszy dyskusja na temat różnic między terroryzmem a przestępstwami na tle nienawiści, prawnej ochrony przed przestępstwami na tle nienawiści w danym kraju, stosowania tej ochrony oraz wpływu osób propagujących nienawiść na społeczności będące jej objektem.



Dyktor ODIHR, ambasador Christian Strohal wręcza dyplom węgierskiej policjantce, która ukończyła sfinansowane przez ODIHR szkolenie w dziedzinie zwalczania przestępstw na tle nienawiści, 5 maja 2005 roku, Budapeszt.



Główne założenia programu

Partnerstwo: aktywne zaangażowanie danego kraju jako kluczowego partnera w opracowaniu i wdrożeniu programu;

Dostosowanie do potrzeb: skoncentrowanie się na potrzebach i priorytetach danego kraju oraz przystosowanie programu do miejscowych warunków, doświadczeń i procedur działania;

Kontynuacja: nacisk na lokalne zaangażowanie, role i zadania uczestników programu oraz stałe wsparcie dla uczestników w celu kontynuacji rezultatów;

Współpraca: promowanie wspólnych inicjatyw, systemu kontaktów i dzielenia się materiałem wywiadowczym pomiędzy organami ochrony porządku publicznego i społecznościami oraz pomiędzy międzynarodowymi organami ochrony porządku publicznego.

Klasyfikacja sprawców przestępstw na tle nienawiści

Klasyfikacja ta obejmuje znane rodzaje przestępców, od zorganizowanych grup po osobników żądnych emocji oraz tych, którzy działają na zasadzie odwetu.

Symbole związane z przestępstwami na tle nienawiści

Program zapewnia szczegółową prezentację symboli nienawiści i symboli zainteresowania przestępstwami na tle nienawiści, włączając w to miejsca, w których można je znaleźć, ich znaczenie w rozpoznawaniu przestępstw na tle nienawiści oraz ich zastosowanie w gromadzeniu materiału wywiadowczego.

Inne rodzaje przestępstw na tle nienawiści

Program ten w sposób prekursorski opisuje metody propagowania przestępstw na tle nienawiści za pomocą poczty elektronicznej, Internetu i muzyki, jak również sposoby ich zwalczania.

Zrozumienie natury uprzedzeń i dyskryminacji

W trakcie szkolenia zjawiska te poddane są szczegółowej analizie. Omawiane są też sposoby eliminacji ich skutków. Temat ten jest poruszany z perspektywy rozwiązań, które sprawdziły się w orzecznictwie sądów o najwyższej skuteczności.

Efekty przestępstw na tle nienawiści

Ofiary przestępstw na tle nienawiści cierpią znacznie bardziej, niż ofiary innych przestępstw o podobnych znamionach, które jednak nie wynikają z uprzedzeń. Co więcej, w zamiarze sprawców leży, by efekty tych przestępstw w postaci obawy, zastraszenia i alienacji dotykały nie tylko bezpośrednio ofiary, lecz również szerokie kręgi danej społeczności. Zjawisko to jest omawiane na podstawie studiów przypadku oraz ćwiczeń, których celem jest skłonienie stróżów prawa do przeanalizowania własnej roli w działaniach dotyczących tego aspektu przestępstw dokonywanych na tle nienawiści.

Wykrywanie i ustalanie przestępstw na tle nienawiści

Omawiane są tu działania sił ochrony porządku publicznego w kilku kluczowych obszarach:

- Pierwsze czynności na miejscu dokonania przypuszczalnego przestępstwa na tle nienawiści;
- Prowadzenie przesłuchań ofiar;
- Prowadzenie przesłuchań podejrzanych;
- Prowadzenie dochodzeń w sprawie przestępstw na tle nienawiści;
- Zabezpieczenie i uzyskanie materiału dla medycznej ekspertyzy sądowej; oraz
- Pozyskiwanie oraz udostępnianie informacji wywiadowczych o przestępstwach na tle nienawiści i ich sprawcach.

Dobre praktyki są omawiane za pośrednictwem dyskusji w grupach, studiów przypadku, prelekcji wygłaszanych przez przedstawicieli organów władzy państwowej oraz konspektów, które mogą stać się punktem wyjścia do opracowania materiałów dla funkcjonariuszy interwencyjnych i dochodzeniowych.

Ta część szkolenia omawia najnowocześniejsze techniki i zasady postępowania. Prezentowany materiał jest jednym z najbardziej obszernie traktujących to zagadnienie na świecie.

Postępowanie z ofiarami

Uczestnicy szkolenia poznają modele postępowania z ofiarami i świadkami przestępstw na tle nienawiści oraz używane do tego celu narzędzia. Poruszane są następujące zagadnienia:

- Kontakt z ofiarami;
- Ofiary jako kluczowi świadkowie strony oskarżającej;
- Ocena wpływu ofiary i świadka;
- Zastraszanie świadków;
- Zarządzanie ryzykiem; oraz
- Informacje o ofiarach.



Pełniący Obowiązki Inspektora, Tim Parsons z Jednostki policji londyńskiej do spraw Pochodzenia i Odmienności Rasowej prowadzi wykład na temat przestępstw na tle nienawiści dla instruktorów policyjnych w Chorwacji, 30 czerwca 2006 roku.

“Skutki przestępstw na tle nienawiści są bardziej dotkliwe, ponieważ ofiara nie jest przypadkowa. Ofiara jest specjalnie dobrana ze względu na swą konkretną cechę, co często wzbudza poczucie zagrożenia w całej społeczności.”

— Pełniący Obowiązki Inspektora, Tim Parsons z Jednostki policji londyńskiej do spraw Pochodzenia i Odmienności Rasowej.

Gromadzenie danych i zarządzanie nimi

Program ten obejmuje również opracowanie procedur gromadzenia i udostępniania danych dotyczących przestępstw na tle nienawiści. W maju 2005 roku w Warszawie odbyło się spotkanie policyjnych ekspertów do spraw gromadzenia danych dotyczących przestępstw na tle nienawiści. Jego celem było przedyskutowanie proponowanych rozwiązań opracowanych w ramach tego programu.

Proponowana metodologia gromadzenia danych została opracowana tak, by w sposób możliwie jak najbardziej uniwersalny pasowała do istniejących systemów gromadzenia danych policyjnych. Wzór formularza gromadzenia danych został załączony do programu szkolenia. Stanowi on cenne narzędzie dla stróżów prawa z krajów należących do OBWE, służące rejestrowaniu danych i przygotowywaniu meldunków dotyczących przestępstw na tle nienawiści.

Część ta obejmuje zalecenia w zakresie oceny danych dotyczących przestępstw na tle nienawiści (włączając w to informacje pochodzące z baz danych przestępstw na tle nienawiści), pomocne w ustaleniu, czy faktycznie doszło do przestępstwa na tle nienawiści. Prowadzący szkolenie kładą nacisk na wykorzystywanie danych krajowych w celu porównania częstotliwości i rodzajów przestępstw na tle nienawiści w różnych krajach, a także skuteczności działań organów ochrony porządku publicznego. Omawiane są też inne zagadnienia istotne z punktu widzenia gromadzenia danych, takie jak prawodawstwo krajowe dotyczące ochrony prywatności oraz wymagania związane z ochroną danych osobowych.

Przywódcza rola policji we wspólnych inicjatywach skierowanych przeciwko przestępstwom na tle nienawiści

Współpraca między funkcjonariuszami policji a różnorodnymi społecznościami jest istotnym warunkiem skutecznej reakcji policji na wykroczenia i przestępstwa popełniane na tle nienawiści. Dlatego celem tego programu jest też wspomaganie następujących działań funkcjonariuszy policji:

- Mobilizowania społeczności do pomocy w reakcji na konkretne przestępstwa lub generalnie na wszystkie przestępstwa na tle nienawiści;
- Panowania nad efektami przestępstw na tle nienawiści poprzez angażowanie społeczności w reagowanie na takie przestępstwa;
- Opracowywania strategii walki z przestępczością w danej społeczności;
- Ograniczania i zapobiegania przestępstwom na tle nienawiści;
- Lepszej ochrony funkcjonariuszy policji i ofiar;
- Usprawnienia kontaktów między daną społecznością a policją dla dobra obu stron;
- Podniesienia jakości życia w danej społeczności;
- Gromadzenia materiałów wywiadowczych dotyczących przestępczości; oraz
- Przyczyniania się do rozwoju i umocnienia społeczeństwa obywatelskiego.



Daniela Petkovic, kierująca dziewięcioosobowym zespołem chorwackich instruktorów policyjnych wraz z jednym z uczestników pierwszego prowadzonego pod auspicjami OBWE szkolenia na temat walki z przestępstwami na tle nienawiści w Chorwacji, 30 czerwca 2006 roku.

„Organa ochrony porządku publicznego, a w szczególności ci ich funkcjonariusze, którzy znajdują się na pierwszej linii frontu walki z przestępczością, mają do odegrania ogromną rolę w walce z przestępstwami na tle nienawiści. Policja często znajduje się na czele przemian społecznych. Jej funkcjonariusze odgrywają wyjątkową i niezwykle ważną rolę we wspieraniu społeczeństwa obywatelskiego oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli”.

— Paul Goldenberg, kierownik programu zwalczania przestępczości na tle nienawiści dla funkcjonariuszy policji.

DALSZYCH INFORMACJI UDZIELA:

Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE

Program Tolerancji i Działań Przeciw Dyskryminacji

Al. Ujazdowskie 19

00-557 Warszawa

Tel. 0-22 520 06 00

Fax 0-22 520 06 05

E-mail: tolerance@odihr.pl

Strona internetowa: www.osce.org/odihr

